Текстовой материал для десятого задания

(Кыргыз адабияты)

Например:

Ч. Айтматовдун алгачкы аңгемеси кайсы?

«Газетчи Дзюйдо»

«Жамийла»

«Кызыл жоолук жалжалым»

«Кыямат»

В данном виде тестового задания нужно сделать единичный правильный выбор: из всех вариантов ответа только один содержит правильный ответ. Все варианты данного задания построены на представленных ниже двух текстах (а не на всем курсе кыргызского языка), поэтому нужно проанализировать каждое предложение.

Тексты, используемые для интерпретации задания в тесте

Ч. АЙТМАТОВДУН ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ

(ТВОРЧЕСТВО Ч. АЙТМАТОВА)

Кыргызстандын улуу жазуучусу Ч. Айтматов Таластын Шекер айылында 1928-жылы кызматчынын үй-бүлөсүндө туулган.	Великий писатель Кыргызстана Ч. Айтматов родился с селе Шекер Таласской области в семье служащего в 1928 году.
Ал 1952-ж. жапондук баланын турмушун баяндаган «Газетчи Дзюйдо» аттуу алгачкы аңгемесин жарыялаган.	В 1952 году опубликовал свой первый рассказ о жизни японского мальчика “Газетчик Дзюйдо”.
Андан соң «Ашым», «Түнкү сугат», «Ак жаан», «Асма көпүрө» аңгемелерин жазат.	После это он пишет рассказы “Ашым”, “Ночной полив”, “Белый дождь”, “Подвесной мост”.
Алгачкы аңгемелеринде эле автордун терең психологиялык анализге жөндөмдүүлүгү байкалган.	Уже в первых рассказах наблюдалась способность автора к глубокому психологическому анализу.
«Бетме-бет» (1958) повести Ч. Айтматовду Кыргызстандын көрүнүктүү прозачыларынын катарына кошкон.	Повесть “Лицом к лицу” (1958 г.) поставила Ч. Айтматова в ряд видных прозаиков Кыргызстана.
1958-ж. «Жамийла» повести жарык көрөт, аны Л. Арагон француз тилине которот.	В 1958 году увидела свет повесть “Джамиля”, которую Л. Арагон перевел на французский язык.

Ошондон кийин жазуучу дароо эле бүткүл дүйнөгө таанылат.	После этого писатель сразу же становится известным на весь мир.
Повесть лирикалуулугу, романтикалык көтөрүңкүлүгү менен элдик поэтикалык салттарга байланышат.	Повесть связана с народными поэтическими традициями своей лиричностью, романтической приподнятостью.
1961-ж. «Кызыл жоолук жалжалым», «Ботогөз булак», «Биринчи мугалим», «Жамийла» аттуу чыгармалары кирген «Тоолор жана талаалар повесттери» жыйнагы жарык көргөн.	В 1961 году увидел свет сборник под названием “Повести гор и степей”, в который вошли такие произведения как «Тополек мой в красной косынке», «Родник верблюжий глаз», «Первый учитель», «Джамиля».
Бул жыйнак Ленининдик сыйлыкка татыган (1963).	Этот сборник был удостоен «Ленинской премии» (1963 г.).
Адам тагдыры жана ал жеңип чыккан согуш азабы «Саманчынын жолундагы» конфликттин маңызын түзөт.	Судьба человека и ужасы войны, которые он победил, составляют сущность конфликта «Материнского поля» (дословный перевод – «Путь соломщика»)».
1966-ж. «Гүлсарат» повести жарыяланат.	В 1966 г. публикуется повесть «Прощай, Гульсары».
Повесттин башкы каарманы Танабай карыя ой жүгүртүп, согуштан кийинки турмуш маселелерине жооп издейт.	Герой повести старец Танабай размышляет, пытается найти ответы на послевоенные проблемы.
Ч. Айтматов кийинки чыгармаларында («Кылым карытар бир күн» (1990-ж.), «Кыямат» (1986-ж.) ж.б.) терең философиялык темаларга кайрылат.	Ч. Айтматов в последующих произведениях («И дольше века длится день» (1990 г.), «Плаха» (1986 г.) и др.) обращается к глубоким философским темам.
Ч. Айтматовдун чыгармалары дүйнөнүн 127 өлкөсүндө 176 тилге которулуп, 2005-жылы жалпы саны 76,5 млн. нуска менен кайталап басылган.	Произведения Ч. Айтматова были переведены в 2005 году на 176 языков в 127 странах и были изданы в объеме 76,5 млн. экземпляров.

КЫРГЫЗСТАНДЫН ЭЛ ЖАЗУУЧУСУ ТҮГӨЛБАЙ СЫДЫКБЕКОВ (НАРОДНЫЙ ПИСАТЕЛЬ КЫРГЫЗСТАНА ТУГОЛБАЙ СЫДЫКБЕКОВ)

Кыргыз Республикасынын эл жазуучусу 1912-жылы 14-майда Ысык-Көл областынын Кең-Суу кыштагында туулган.	Народный писатель КР родился 14 мая 1912 года в Иссык-Кульской области в селе Кен-Суу.
Жалпы совет адабиятында эң мыкты чыгармалардын бири катары эсептелген «Тоо арасында» (Кең-Суу) роман эпопеясын жазган.	Написал роман-эпопею «Среди гор» (Кен-Суу), который считался одним из лучших произведений советской литературы.
Романда коллективдештирүү учурундагы элдик турмушун салт-санаасын, тарыхын, экономикалык жана маданий жааттагы өзгөрүштөрдү кылдат иликтеген.	В романе он тонко исследовал обычаи и традиции, историю, экономические и культурные изменения в народной жизни в период коллективизации.
Анын Улуу Ата Мекендик согуш мезгилин камтыган «Биздин замандын кишилери» романы кыргыз адабиятынын тарыхында биринчи жолу СССР Мамлекеттик сыйлыгына (1948) татыктуу болгон.	Его роман «Люди наших дней», отражающий период Великой Отечественной войны, был впервые в истории кыргызской литературы был удостоен Государственной премии СССР (1948 г.).
Ал эми согуштан кийинки кыргыз айлын, мектеп турмушун көрсөткөн «Тоо балдары», кыргыз аялдарынын революцияга чейинки жана андан кийинки тагдыры, коомдогу, үй-бүлөдөгү ордун «Зайыптар», студенттердин турмушун сүрөттөгөн «Курбулар», «Сыр ачуу» деген романдарын, «Ала-Тоодон — алтоо» очеркин ж.б. чыгармаларды жазган.	Он также написал роман «Дети гор», который отражал жизнь послевоенного села и школу; роман «Женщины», отразивший место женщины до революции, судьбу и место женщины в обществе и семье после революции; роман «Друзья», «Раскрытие тайны», описывающие студенческую жизнь; очерк «Шестеро из Ала-Тоо» и другие произведения.
Алтымышынчы жылдардын ичинде залкар прозаик поэзия жанрына кайрадан кайрылып, «Көкөй кести», «Адамдарга кайрылуу» ыр жыйнактарын чыгарат.	В 60-е годы великий прозаик снова обращается к жанру поэзии и создает сборники стихов «Не могу забыть!», «Обращение к людям».
Т. Сыдыкбеков драматургия жанрында да өзүнүн күчүн сынап көрүп, «Майдандан», «Кыштак ээлери» пьесаларын жана Калим Рахматуллин менен бирдикте «Тоодой	Т. Сыдыкбеков попробовал свои силы и в драматургии и создал пьесы «С майдана» «Хозяева села», совместно с Калимом Рахматуллиным драмы «Огромное сердце», «Манас и Алманбет».

жүрөк», «Манас жана Алманбет» аттуу көлөмдүү драмаларын жараткан.	
«Манас» эпосунун курама вариантын түзүп элге тааныштырууда жана эпостун элдүүлүгүн, генезисин тарыхый фактылар менен салыштырып изилдөөгө чоң салым кошкон.	Внес большой вклад в запись сборного варианта эпоса «Манас», в работу по его популяризации среди народа, в исследование его народности, генезиса, сопоставляя исторические факты.
Махмуд Кашкаринин «Түркий тилдер сөз жыйнагы», Жусуп Баласагындын «Кутадгу билиг» дастаны жана башкалар тууралу жазылган эмгектери ата мурасына, тарыхка мамиле кылуунун жогорку деңгээлдеги үлгүсүн аныктай алат.	Работы, написанные по «Собранию тюркских наречий» Махмуда Кашгари, «Благодатного знания» Джусупа Баласагына и другим произведениям, свидетельствуют об образцовом подходе к наследию предков и истории.
Кыргыз элинин рухий маданиятынын казынасына кошкон зор салымы, чыгармачылык жана коомдук иштеги атуулдук бийик орду үчүн Т. Сыдыкбековго 1997-жылы «Кыргыз Республикасынын Баатыры» деген наам жана эң жогорку артыкчылык даражасы «Ак Шумкар» өзгөчө берилген.	За огромный вклад в сокровищницу духовной культуры кыргызского народа, за высокую гражданскую позицию в творчестве и общественных делах Т. Сыдыкбекову в 1997 году присвоено звание «Героя Кыргызской Республики» и особый знак «Ак шумкар».

КЫРГЫЗ ЭЛ ЖАЗУУЧУСУ ТӨЛӨГӨН КАСЫМБЕКОВ (НАРОДНЫЙ ПИСАТЕЛЬ КЫРГЫЗСТАНА ТОЛОГОН КАСЫМБЕКОВ)

Төлөгөн Касымбеков (1931-2011 жж.) - кыргыз эл жазуучусу, тарыхый романистика чебери, коомдук ишмер.	Тологон Касымбеков (1931-2011 гг.) – народный писатель, мастер исторического романа, общественный деятель.
1980-жж. айрым чыгармалары үчүн Кыргызстан Компартиясынын идеологдору тарабынан жазыксыз кудаланган.	В 1980-е годы подвергался гонениям со стороны Компартии Кыргызстана за некоторые свои произведения.

1952-жылы «Кичинекей жылкычы» аттуу чыгармасы «Советтик Кыргызстан» журналында биринчи жолу жарыкка чыккан.	В 1952 году в журнале «Советский Кыргызстан» впервые было опубликовано его произведение «Маленький табунщик».
«Адам болгум келет» аттуу повести 1965 – жылы орус тилинде жарык көргөн. Жазуучунун эң манилүү чыгармаларынын бири болуп «Сынган кылыч» эсептелинет (1971), ал 1980 – жылы англис тилине которулган.	Его повесть «Хочу быть человеком» была переведена на русский язык в 1965 году. Одним за самых значительных произведений писателя считается роман «Сломанный меч» (1971 г.), в 1980 году этот роман был переведен на английский язык.
Башка чыгармаларынын арасында Кыргызстандын тарыхын XIX – кылымдын ортосунан баштап XX – кылымдын башына чейин баяндаган «Келкел», «Чапкын», «Баскын», «Кыргын» деген романдарын да атап өтсөк болот.	Среди других произведений писателя можно назвать романы «Келкел», «Чапкын», «Баскын» (Нашествие), «Кыргын» (Истребление), которые повествуют об истории Кыргызстана с середины XIX века до начала XX века.
Белгилүү жазуучу 1959-жылдан тартып СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон. 1986-жылы "Кыргыз эл жазуучусу" наамын алган.	Известный писатель был членом Союза писателей СССР с 1959 года. В 1986 году получил звание «Народный писатель Кыргызстана».
1990-1994-жж. Кыргыз Республикасынын Эл депутаты, тил, маданият жана билим боюнча, улуттар аралык парламенттик комиссиянын жетекчиси жана эркин Кыргызстан Жазуучулар союзунун башчысы болгон.	С 1990 по 1994 годы был народным депутатом КР, руководителем межнациональной парламентской комиссии по языку, культуре и образованию, главой свободного Союза писателей Кыргызстана.